

# **Základy demografie: Česko v číslech**

## **Sociologie**

(Porodní asistentky – PS)

(Zdravotničtí záchranáři – PS)

Tomáš Doseděl  
dosedel@fss.muni.cz

# Demografie

- Popisuje společnost

# Demografie

- Popisuje společnost
- Pomocí „čísel“ – demografických ukazatelů

Porodnost • Sňatečnost • Rozvodovost  
Úmrtnost • Naděje dožití

Kdo je „typický“ Čech?



# Kdo je „typický“ Čech?



- Řízek
- Paštika
- Ponožky v sandálech
- Dechovka
- ...

# Kdo je „typický“ Čech?

- Pohlaví?

# Kdo je „typický“ Čech?

- Pohlaví: žena

(5,42 mil. žen a 5,27 mil. mužů)

Čím je to způsobeno?

# Kdo je „typický“ Čech?

- Pohlaví: žena

(5,42 mil. žen a 5,27 mil. mužů)

Čím je to způsobeno?

na 100 holek se rodí cca 104-107 kluků

věk pohlavní rovnosti cca 45-47 let

muži umírají dříve (76,3 vs. 82,1)

hodně starých vdov



# Kdo je „typický“ Čech?

- Pohlaví: žena
- Věk?

# Kdo je „typický“ Čech?

- Pohlaví: žena
- Věk: 42,5 roku (muži: 41,1, ženy: 43,9)

# Kdo je „typický“ Čech?

- Pohlaví: žena
- Věk: 42,5 roku (muži: 41,1, ženy: 43,9)
- Nejsme moc staří?

# Kdo je „typický“ Čech?

- Pohlaví: žena
- Věk: 42,5 roku (muži: 41,1, ženy: 43,9)
- Nejsme moc staří?

I: 0-14 let                    16,0 %

II: 15-64 let                64,1 %

III: 65-...                    19,9 %

Index ekonomického zatížení (I+III/II) = 56 %

Na 2 vydělávající – 1 dítě nebo senior

# Kdo je „typický“ Čech?

- Pohlaví: žena
- Věk: 42,5 roku (muži: 41,1, ženy: 43,9)
- Nejsme moc staří?

|                                    |        |        |
|------------------------------------|--------|--------|
| I: 0-14 let                        | 16,0 % | 21,7 % |
| II: 15-64 let                      | 64,1 % | 65,8 % |
| III: 65-...                        | 19,9 % | 12,5 % |
|                                    | 2019   | 1989   |
| Index ekono-<br>mického zatížení = | 56 %   | 52 %   |

# Kdo je „typický“ Čech?

- Pohlaví: žena
- Věk: 42,5 roku (muži: 41,1, ženy: 43,9)
- Manželský stav?

# Kdo je „typický“ Čech?

- Pohlaví: žena
- Věk: 42,5 roku (muži: 41,1, ženy: 43,9)
- Manželský stav? svobodný

svobodní / svobodné: 42,6 %

ženatí / vdané: 39,1 %

rozvedení / rozvedené: 11,5 %

ovdovělí / ovdovělé: 6,9 %

# Kdo je „typický“ Čech?

- Pohlaví: žena
- Věk: 42,5 roku (muži: 41,1, ženy: 43,9)
- Manželský stav? svobodný

|                        |        |        |
|------------------------|--------|--------|
| svobodní / svobodné:   | 42,6 % | 37,2 % |
| ženatí / vdané:        | 39,1 % | 49,7 % |
| rozvedení / rozvedené: | 11,5 % | 5,4 %  |
| ovdovělí / ovdovělé:   | 6,9 %  | 7,6 %  |
|                        | 2019   | 1989   |



# Porodnost



# Porodnost

- Kdy může mít žena dítě? (věk)

# Porodnost

- Kdy může mít žena dítě? 15-49 let (demografický úzus)
- Biologická schopnost plodit: fekundita
- (Demografická) plodnost: fertilita

# Porodnost

- Kdy může mít žena dítě? 15-49 let (demografický úzus)
- Biologická schopnost plodit: fekundita
- (Demografická) plodnost: fertilita
  
- Kolik dětí může žena za život porodit?

# Porodnost

- Kdy může mít žena dítě? 15-49 let (demografický úzus)
- Biologická schopnost plodit: fekundita
- (Demografická) plodnost: fertilita
  
- Kolik dětí může žena za život porodit?

Sekta Hutterité (30. léta 20. století): 12 (průměr)

Odhadovaný biologický limit: 15

# Porodnost

- **Hrubá míra porodnosti**

počet narozených na 1 000 obyvatel

- **Obecná míra plodnosti**

počet narozených na 1 000 žen 15-49

- **Specifická míra plodnosti**

počet narozených na 1 000 žen splňujících určitá kritéria

# Porodnost

- **Konečná plodnost**

Celkový počet dětí, které žena za život porodila

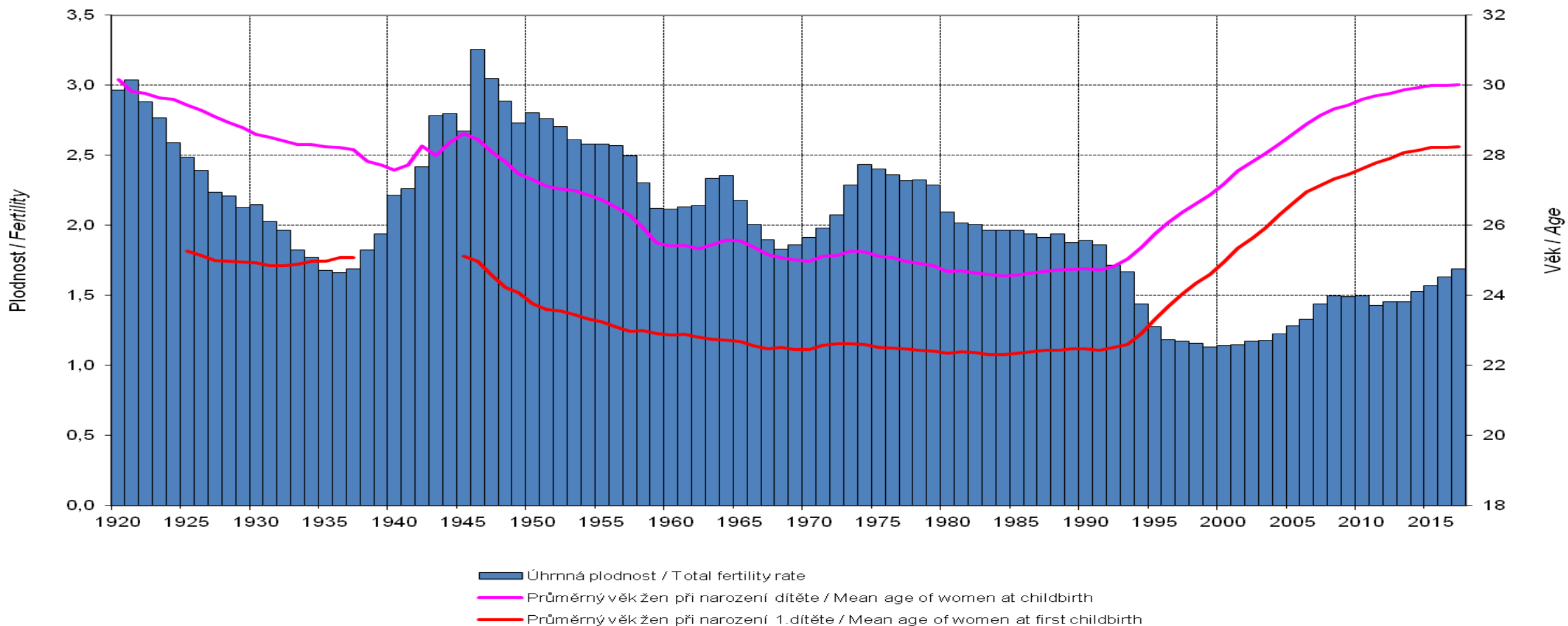
- **Úhrnná plodnost**

Počet dětí, které by žena za život porodila, kdyby rodila průměrným tempem

2,1 dítěte na ženu – prostá reprodukce

# Porodnost

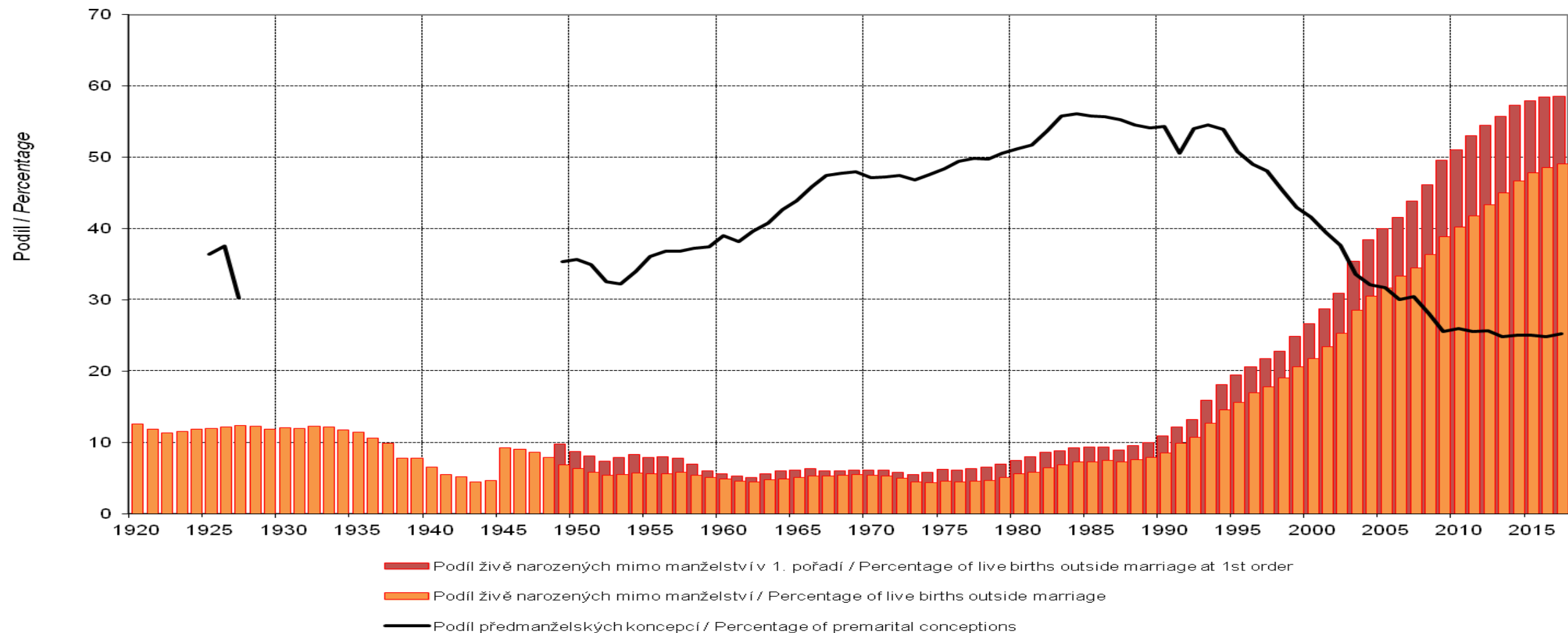
Úhrnná plodnost a průměrný věk matek, 1920–2017





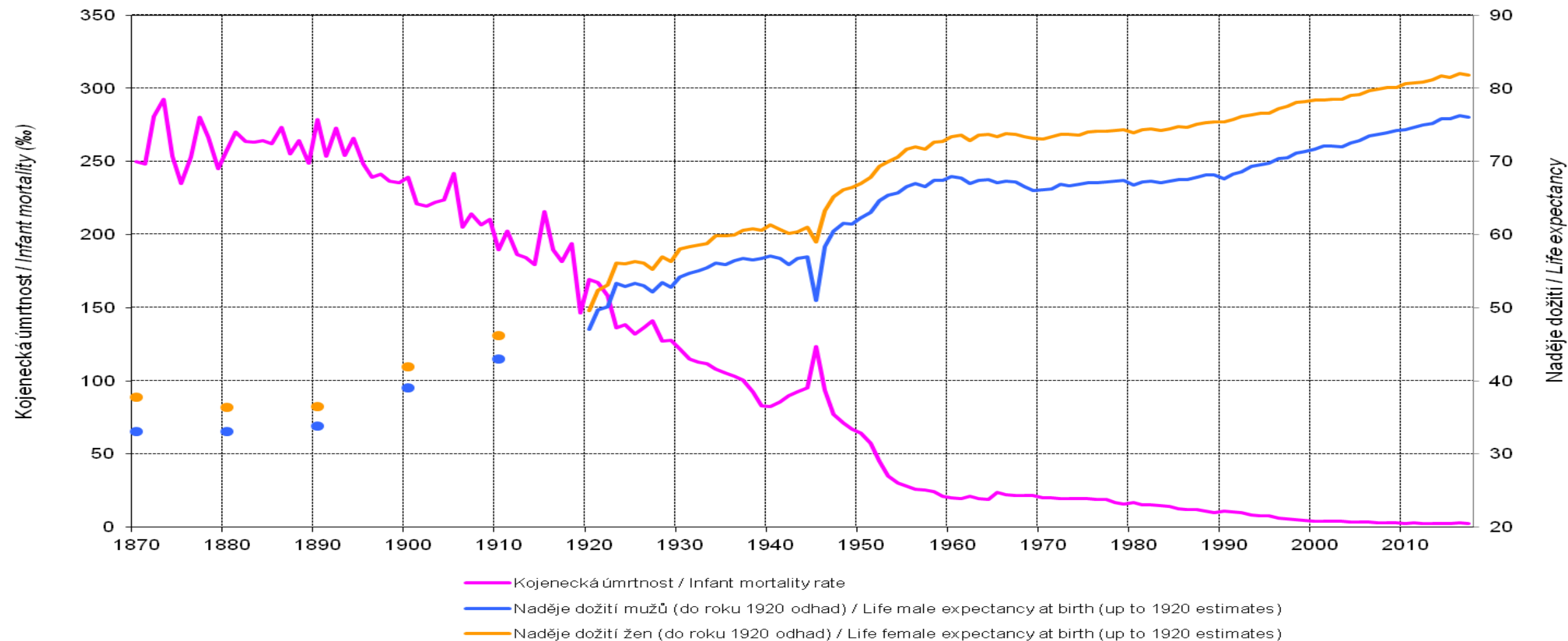
# Porodnost

**Mimomanželská porodnost a předmanželské koncepce (%), 1920–2017**  
*Percentage of births outside marriage and premarital conceptions, 1920–2017*



# Porodnost

Naděje dožití při narození a kojenecká úmrtnost, 1870–2017  
*Life expectancy at birth and infant mortality rate, 1870–2017*

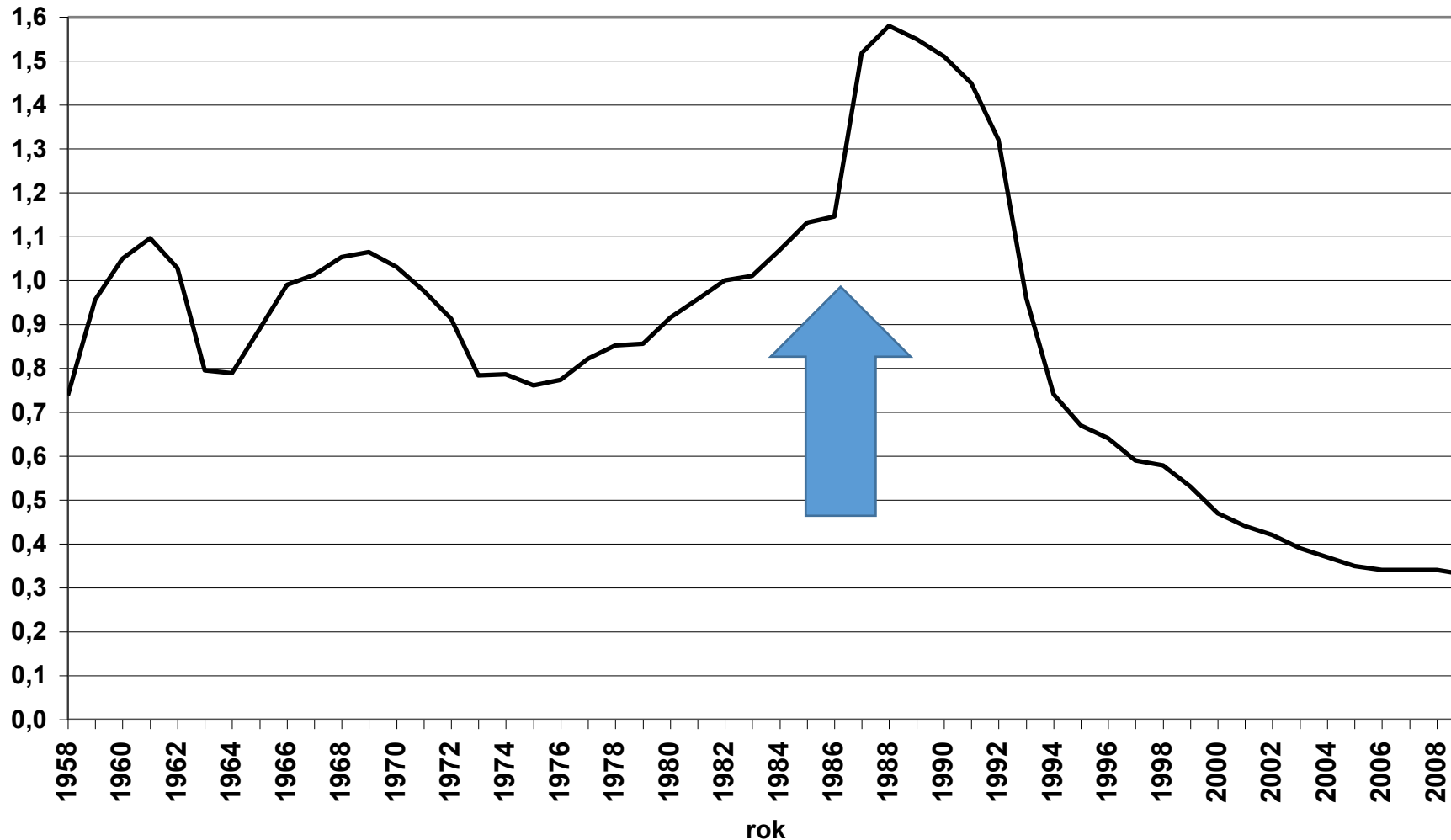


# Porodnost

- **ZŠ:** 1,76 dítěte
- **SŠ bez maturity:** 1,84 dítěte
- **SŠ s maturitou:** 1,39 dítěte
- **VŠ:** 1,19 dítěte

# Potratovost

Úhrnná míra indukované potratovosti - ČR  
(průměrný počet interrupcí na 1 ženu ve fertilním věku)



Nemocnice na  
kraji města  
8.00-11.50

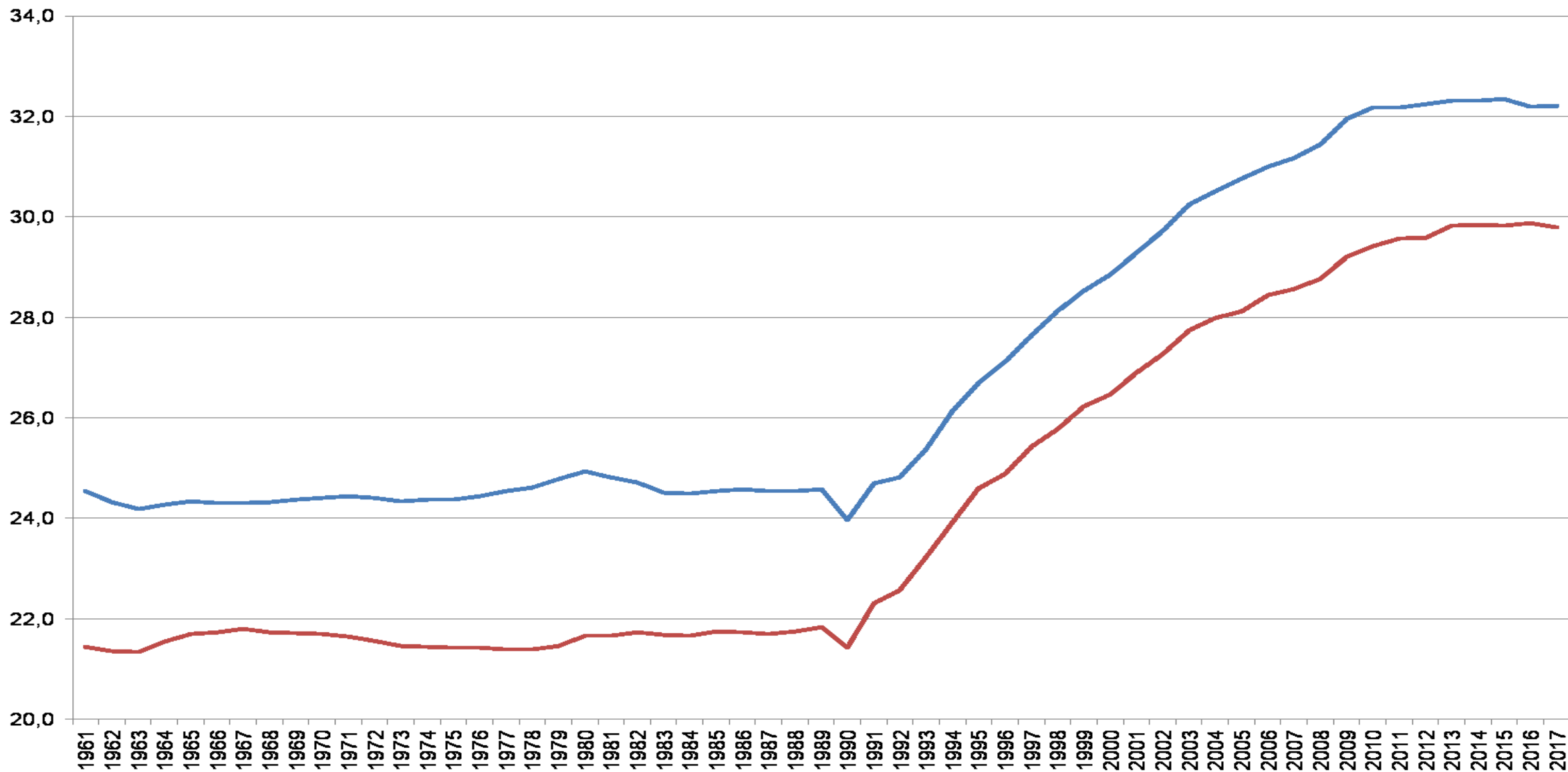
# Sňatečnost



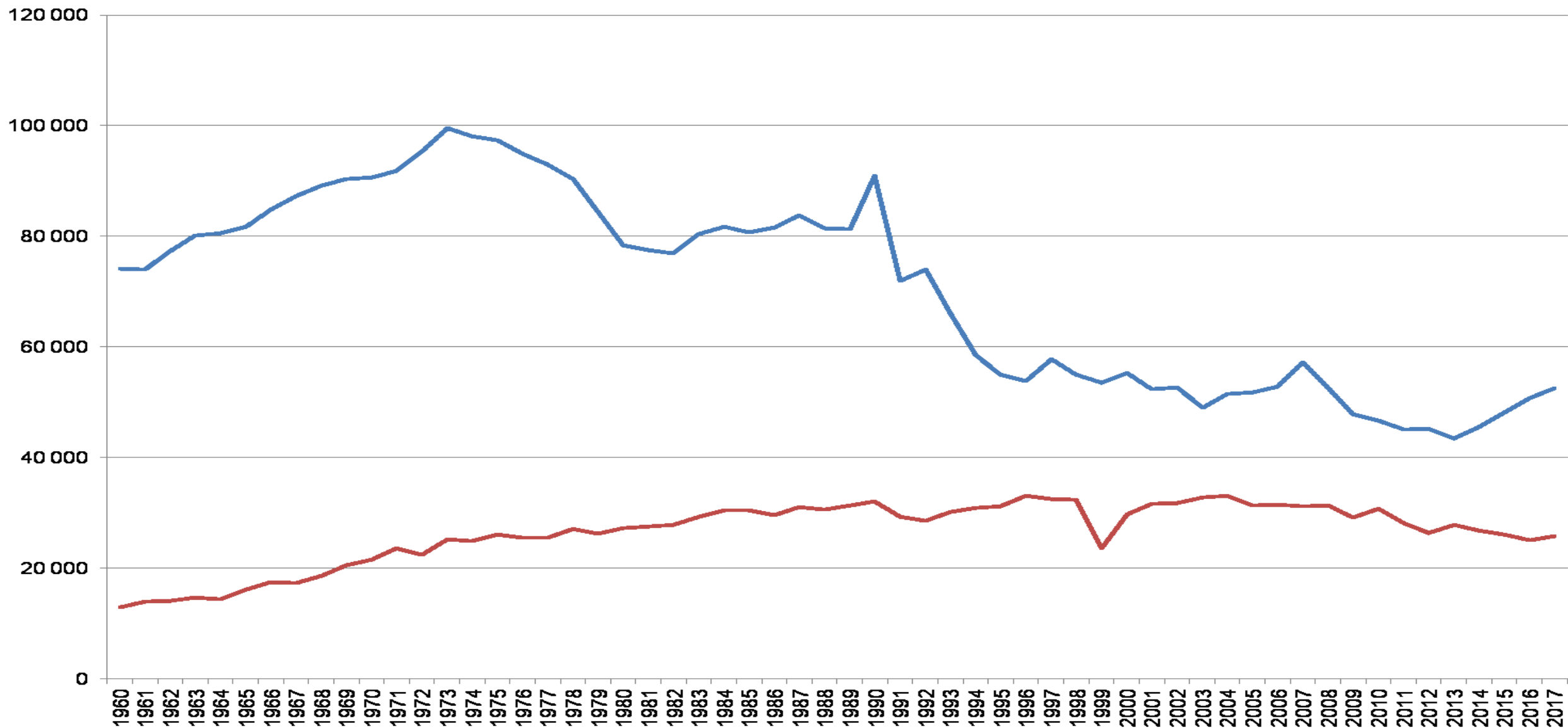
**Single**

**Married**

# Průměrný věk manželů



# Počet sňatků a rozvodů



# Sňatečnost a rozvodovost

## **Prvosňatečnost**

Sňatek je pro jednoho z manželů první

Klesá – lidé se berou opakovaně

## **Věk manželů**

Roste – není potřeba brát se „hned po škole“

## **Počet manželství**

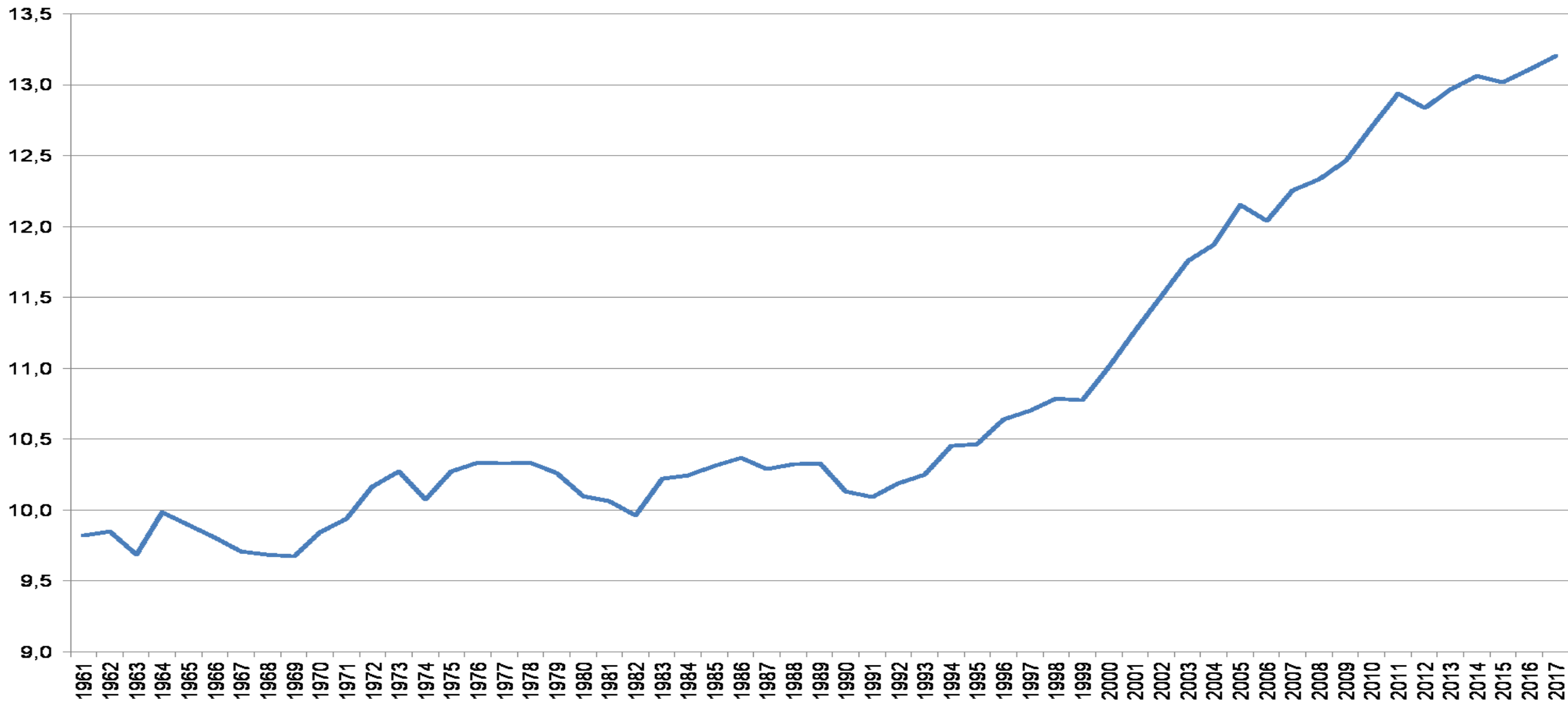
Klesá po roce 1990, lidé už se nemusí brát povinně

## **Počet rozvodů**

Podobný, lidé se nemusí brát nuceně, nemusí se ani rozvádět



# Průměrná délka manželství



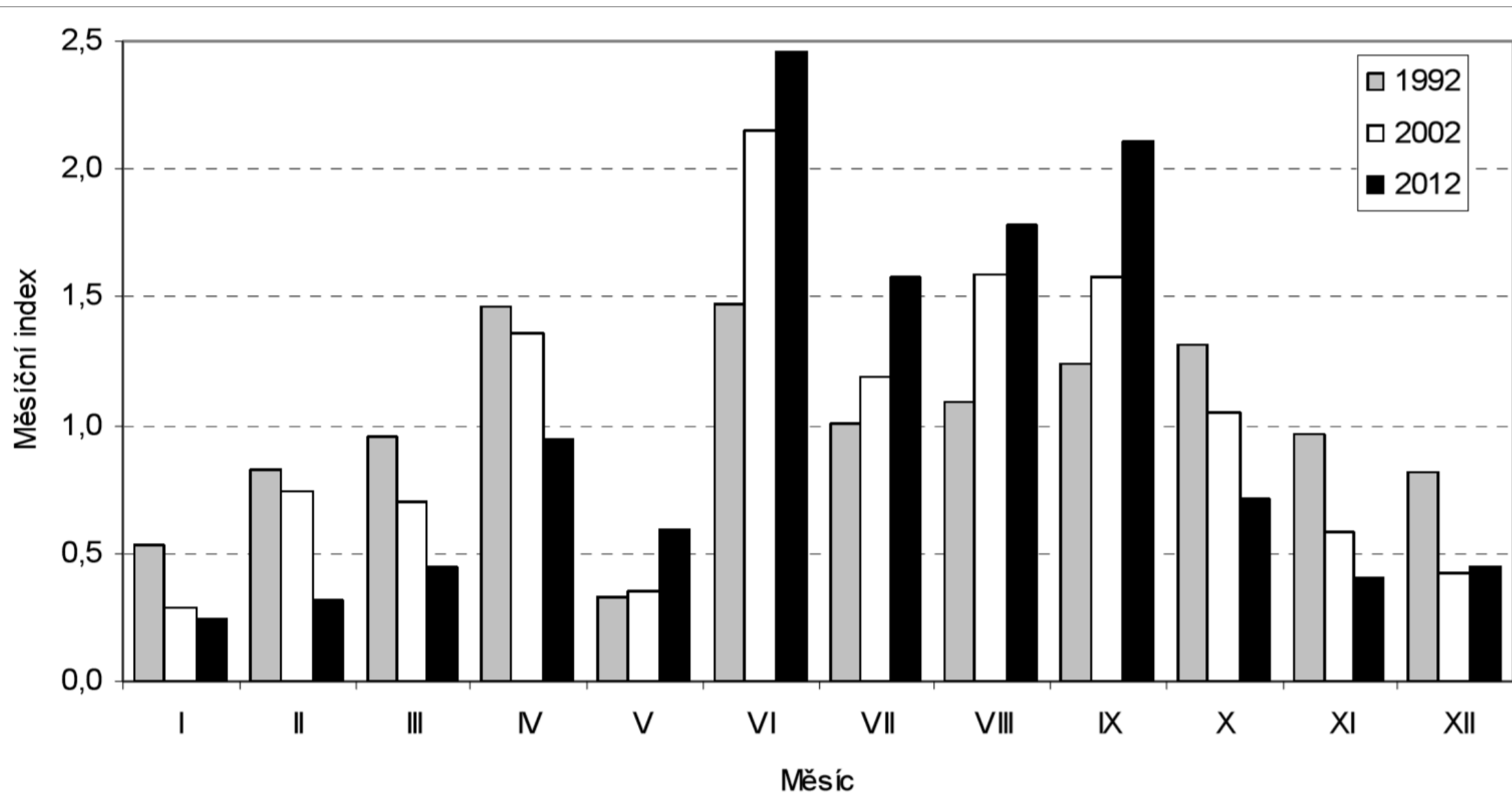
# Sňatečnost a rozvodovost

## **Délka manželství**

Mírně roste, protože se lidé nemusí brát nuceně

Aktuálně nejdelší doba trvání manželství v lidské historii  
(klesá úmrtnost ve středním věku)

# Sezónnost sňatečnosti



Úmrtnost

**CHUCK NORRIS DIED 20  
YEARS AGO.**

**DEATH JUST HASN'T BUILT UP  
THE COURAGE TO TELL HIM.**



# Úmrtnost

Pravděpodobnost smrti

Má tvar U-křivky (vysoká na začátku a konci života)

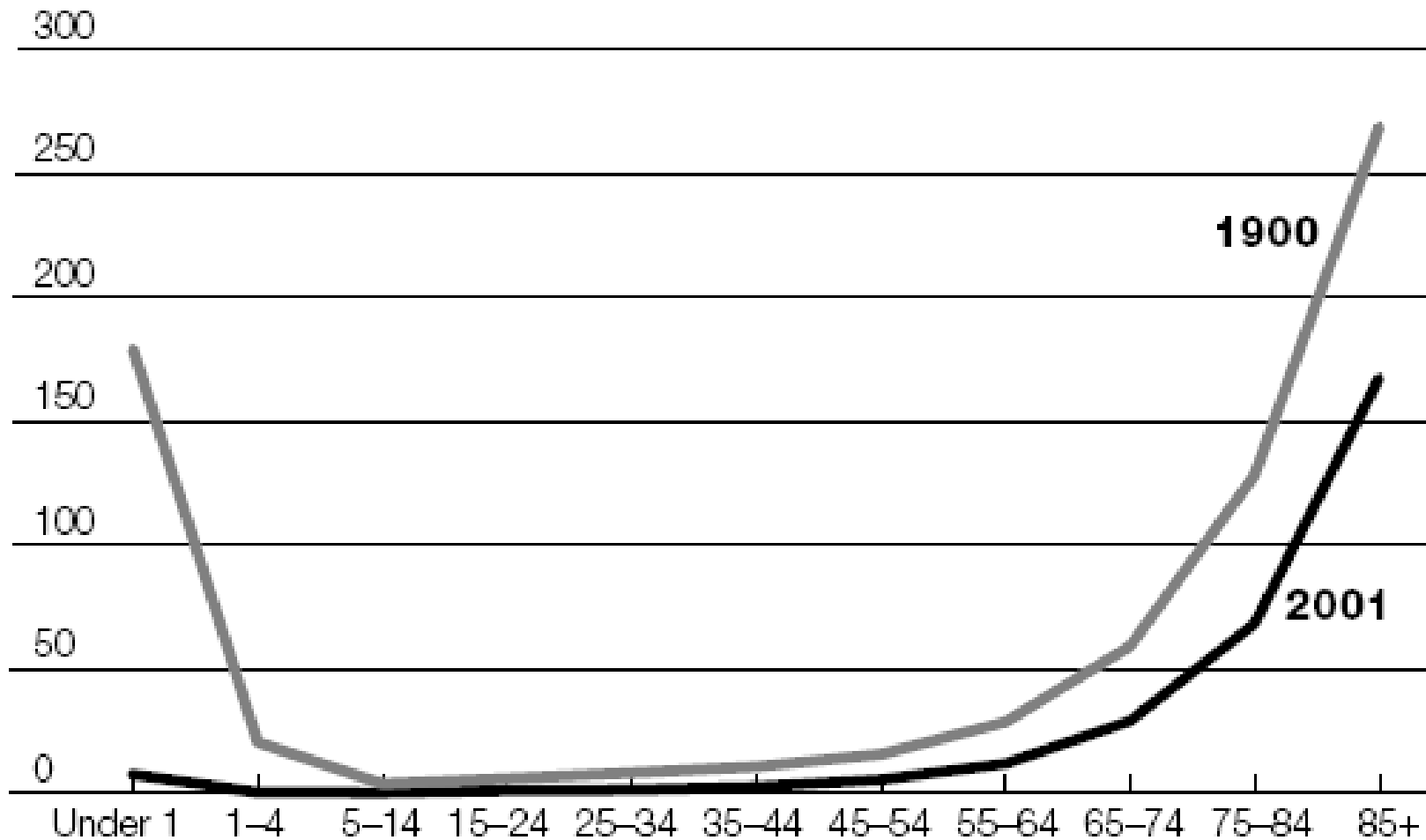
Naděje dožití roste

Nižší vzdělání „zabíjí“

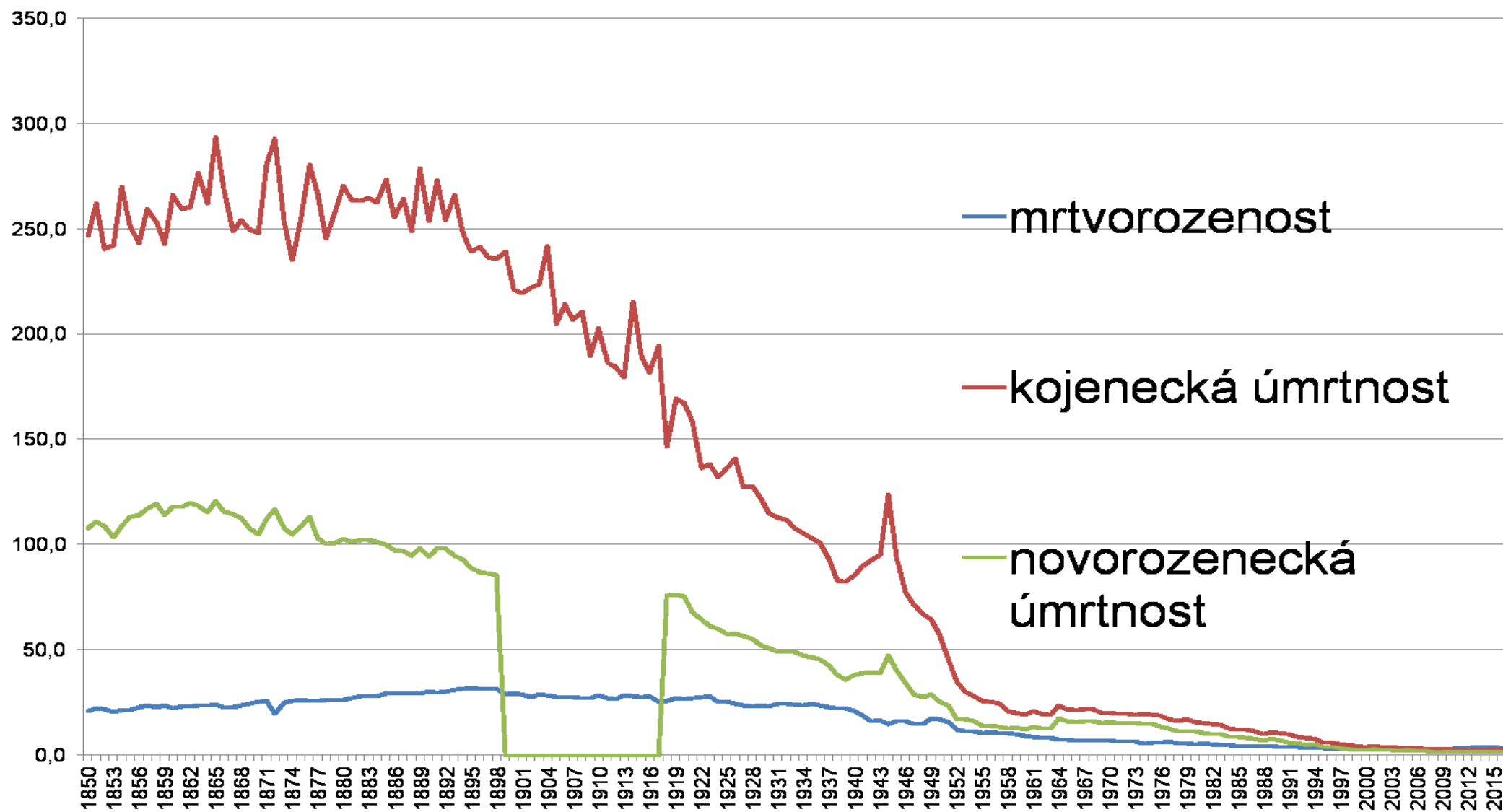
# Úmrtnost

## U.S. Death Rates by Age for Males, 1900 and 2001

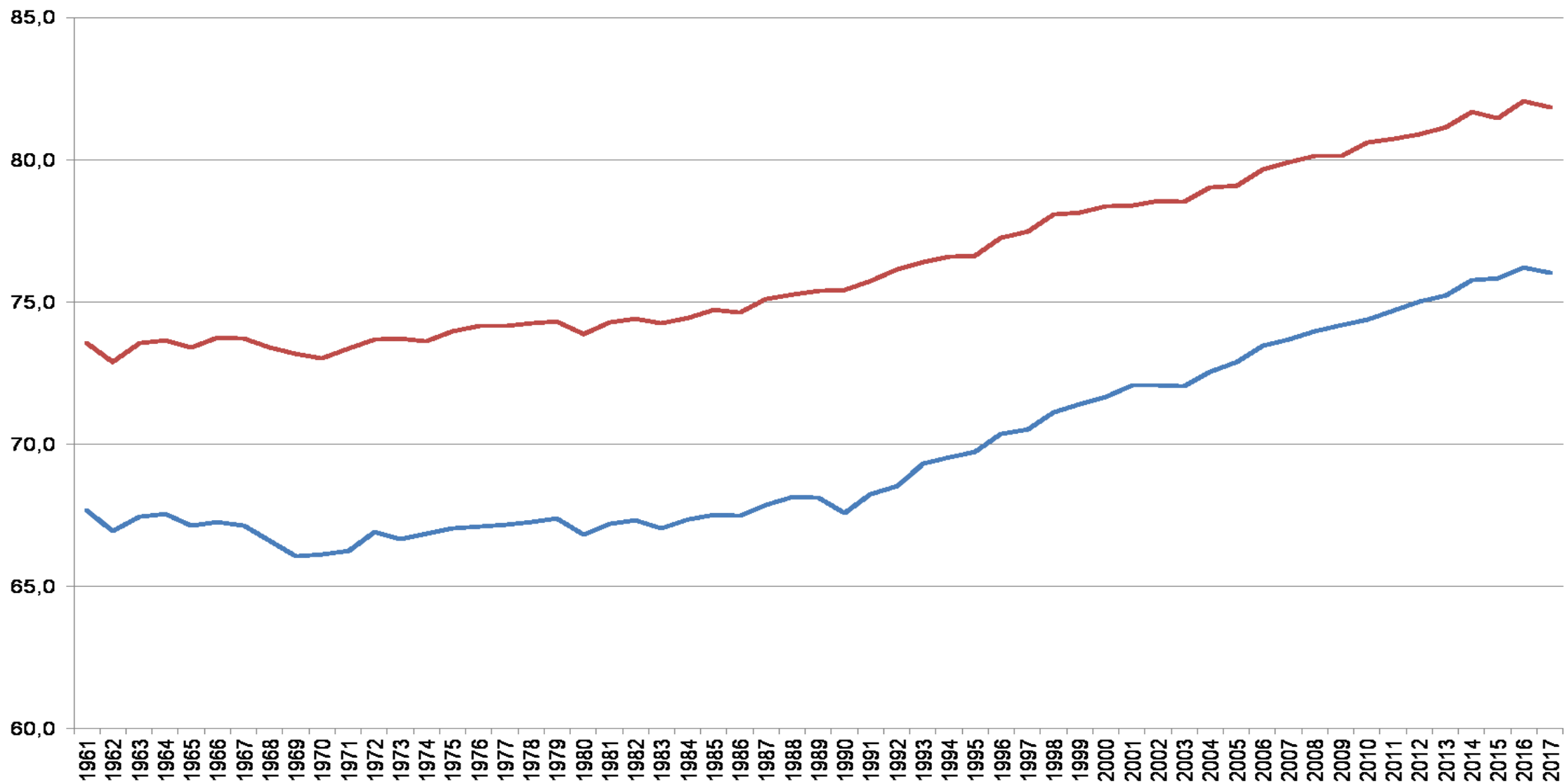
Deaths per 1,000 males



# Smrt při/po narození



# Délka života





# Věková struktura české společnosti

- <https://www.czso.cz/staticke/animgraf/cz/index.html?lang=cz>

# Dotazy a připomínky?

[dosedel@fss.muni.cz](mailto:dosedel@fss.muni.cz)